

ÄMNESBUNDEN LÄROPLAN PIANO

Borgå stads bildningsnämnd 12.3.2019

Uppdaterad 1.8.2023

FÖRBEREDANDE STUDIER I PIANO

Förberedande undervisning i piano förverkligas som enskild undervisning, parundervisning eller i en liten grupp.

Målsättningar

- Vi lär oss pianospelandets grunder genom att spela, sjunga och leka. Vi beaktar elevens ålder och individuella förutsättningar i undervisningen.
- Vi utvecklar elevens musikaliska fantasi och kreativitet.
- Eleven får förutsättningar till att flytta över till grundstudierna i piano.

Innehåll

- Vi spelar och sjunger på gehör tillsammans med läraren.
- Vi lär oss olika spelsätt och samspelets grunder.
- Vi lär oss att behärska rytm och puls.
- Vi lär oss att känna igen musikens grundstrukturer samt skiftningar i nyanser och stämningar.
- Vi lär oss att öva hemma i samarbete med föräldrar och familjen.
- Vi bygger på en repertoar, som väljs enligt elevens individuella ålder och färdigheter.
- Vi övar på att göra små improvisationer och komponera genom musikaliska lekar.
- Vi övar på att uppträda under lärarens handledning.

GRUNDSTUDIER I PIANO

Allmänna målsättningar för alla nivåer

- Eleven lär sig en naturlig spelställning och utvecklar de motoriska färdigheter som behövs i pianospel.
- Eleven förmår att skapa en vacker och mångsidig klang.
- Eleven uppnår goda färdigheter i rytmbehandling och behärskning av tempo och puls.
- Vi lär oss att läsa noter och uppförandebeteckningar samt att gestalta musikaliska strukturer och helheter.
- Vi utvecklar behärsksningen av instrumentet och att gestalta de mest centrala musikaliska byggstenarna genom att öva på skalor, brutna ackord och grundackord med omvändningar under hela studietiden.
- Vi utvecklar mångsidigt det musikaliska uttrycket och lär oss att använda olika slags anslag och pedal.
- Vi spelar mångsidigt stycken i olika stilar. Vi rekommenderar att repertoaren innehåller ungefär tre gånger den mängd som uppförs i nivåprestationen.
- Eleven känner igen de centrala dragen i musik från olika stilperioder och kan också uttrycka dem i det egna spelandet.
- Eleven känner igen styckenas stämning och stil och kan uttrycka dem i spelandet utgående från sin egen personlighet.
- Eleven utvecklar en egen rutin för regelbundet, mångsidigt och självständigt övande.
- Eleven kan planera och schemalägga sitt övande. Eleven kan förbereda sig för uppträdanden så att hen kan spela utantill.

- Eleven klarar av att förbereda sig för olika uppträdningstillfällen och behärskar situationerna väl.
- Eleven behärskar samspelets grunder och förmår musicera självständigt tillsammans med andra.
- Eleven ackompanjerar från noter och på gehör samt bekantar sig med transponering (att flytta musik från en tonhöjd till en annan)
- Eleven gör musik genom att improvisera och komponera
- Vi lyssnar på musik från inspelningar och på konserter och följer med musiklivet. Så här bekantar vi oss brett med musikkulturens olika former och lär oss känna igen olika slags musik i olika stilar.
- Eleven lär sig använda digitala inspelningsverktyg och internet som stöd i sina studier.
- Eleven kan öppet utvärdera hur hen klarar av sina musikaliska uppgifter.
- Eleven uppnår de färdigheter, som behövs för att självständigt bekanta sig med musik, göra musik och njuta av musik.

Man avancerar från en nivå till en annan genom lärdomsprov. De kan utföras som närprestationer, distansprestationer eller som en kombination av bägge genom att beakta elevens intresse. Vid distansprestationer bör man fästa tillräcklig uppmärksamhet vid inspelningens kvalitet.

GRUNDNIVÅ 1

Målsättningar

- Eleven behärskar de grundläggande färdigheterna som behövs i pianospel. Dessa är: att spela på gehör, att läsa noter, kroppskännedom för pianospel, att behärska rytmer, samspel, att koncentrera sig samt planerad och målinriktad verksamhet.
- Eleven känner igen musikens stämning och struktur när hen lyssnar.
- Vi bekantar oss med olika tonarter och lär oss använda tonarternas grundackord för ackompanjemang.
- Eleven bekantar sig med improvisation och komposition och gör musikaliska experiment.
- Eleven får en regelbunden övningsrutin med stöd av familjen och omgivningen.
- Eleven får de kunskaper, färdigheter och kunnande som behövs för att flytta till nästa nivå.

Innehåll

- Vi lär oss små stycken som är olika i stämning och stil.
- Vi spelar på gehör både självständigt och under lärarens handledning.
- Vi övar på att gestalta notbilden och flytande notläsning.
- Eleven musicerar tillsammans med andra elever. Hen deltar i minst två samspelsprojekt.
- Grunderna i fritt ackompanjemang: Eleven bekantar sig med olika tonarter genom att spela och känna igen tonarterna i notbilden och hen kan ackompanjera med tonarternas grundackord.

NIVÅPRESTATION

Teknisk del

Den tekniska delen består av att spela skalor, på förhand förberedda ackompanjemangsuppgifter och en instuderingsuppgift. Alla delområden i den tekniska delen kan avläggas på samma gång, prestationen kan delas upp i två delar eller varje delområde kan avläggas skilt.

- Till nivåprestationen i grundstudier 1 hör minst 8 skalor. Det är möjligt att dela in skalprovet i två delar: 4 skalor och 4 skalor. Skalorna med tillhörande brutna treklanger spelas minst två oktaver upp och ner, båda händerna samtidigt. Tonartens grundackord (I – IV – V/V7) kan spelas i grundläge. Eleven kan vid behov avancera i skalorna snabbare och avlägga dem på förhand eller flera än 4 åt gången.
- I skalprovet spelar eleven upp skalan, brutna treklangen och grundackorden i 1–2 tonarter, efter en lärarkollegas val, av den på förhand inövade mängden tonarter.
- Ackompanjemangsuppgiften förverkligas så att eleven ackompanjerar med grundackord i den valda tonarten/de valda tonarterna en på förhand vald sång eller två sånger (dur och moll). Läraren eller en assistent spelar eller sjunger melodin /melodierna. (Se Läroplanen för fritt ackompanjemang Nivå 1, del a).
- En instuderingsuppgift, som eleven spelar upp efter 5 minuters förberedelse. Det är möjligt att förbereda uppgiften enligt elevens val antingen i nämnden närvaro eller utan nämnd.

Den tekniska delen utvärderas av läraren, kollegan och eleven tillsammans och eleven får muntlig och skriftlig feedback. En sammanfattning av utvärderingen antecknas i Eepos.

Lärarna kan arrangera ”skalverkstäder” för sina elever där man spelar skalor, treklanger, fritt ackompanjemang och instuderingsuppgifter tillsammans. Här är det möjligt att avlägga nivåprestationens tekniska del i sin helhet eller delvis.

Konstnärlig del

I den konstnärliga delen uppförs följande uppgifter för nämnden:

- Tre mindre stycken som är olika i stil och stämning. Ett av styckena övar speciellt något pianotekniskt delområde (etyd).
- Det rekommenderas att programmet innehåller samspel (1–2 stycken).
- Eleven har möjlighet att uppföra sin egen komposition som en del av programmet.
- Eleven har möjlighet att uppföra sin egen improvisation som kompletterande del till programmet.
- Styckena spelas huvudsakligen utantill. Samspelsuppgifterna kan spelas ur noterna.

Den konstnärliga delen utvärderas av eleven, läraren och en nämnd med ordförande och 1–2 medlemmar. Eleven får muntlig och skriftlig feedback. En sammanfattning av utvärderingen antecknas i Eepos.

GRUNDNIVÅ 2

Målsättningar

- Grundfärdigheterna i pianospel fördjupas (se Grundnivå 1, målsättningar).
- Instrumentets behärskning blir mångsidigare.
- Eleven kan använda pedal mångsidigt i olika musikaliska situationer.
- Eleven känner igen de centrala dragen i olika slags musik och uttrycker dem i sitt spel.
- Behärskningen av allt större musikaliska helheter utvecklas.
- Färdigheterna i fritt ackompanjemang fördjupas. Eleven kan spela mångsidigare än tidigare olika rytmer med ackorden.
- Färdigheter i improvisation och komposition utvecklas enligt elevens intresse.
- Övningen är självständig, planerad och målmedveten.
- Färdigheterna i att uppträda utvecklas.
- Eleven får de kunskaper, färdigheter och kunnande som krävs för att flytta till nästa nivå.

Innehåll

- Vi övar på olika tekniska delområden genom att spela etyder och etydlänkande stycken.
- Vi spelar stycken i olika tempo och stämning som representerar olika tidsperioder, stilar och former.
- Vi bekantar oss med barockens och wienklassicismens stilperioder. Dessutom bekantar vi oss med andra stilar i klassisk och /eller lättare musikstilar enligt elevens och lärarens val.
- I repertoaren bör ingå minst ett större verk (sonatin, variationsstycke, svit el.dyl.). Minst en snabb sats ur en sonatin bör också ingå i repertoaren.
- Vi spelar finländsk musik och vår tids musik.
- Vi fördjupar oss i att gestalta notbilden.
- Eleven deltar i minst två samspelsprojekt.
- Vi utvecklar färdigheterna i fritt ackompanjemang genom att ackompanjera enkla sånger med tonarternas grundackord. Vi lär oss att utnyttja ackord mera mångsidigt som uttryck för styckets rytm.
- Vi gör improvisations- och transponeringsuppgifter enligt elevens intresse. Vi handleder elevens komponerande enligt hans egna mål.

NIVÅPRESTATION

Teknisk del

Den tekniska delen består av att spela skalor, en instuderingsuppgift och en ackompanjemangsuppgift. Alla delområden i den tekniska delen kan avläggas på samma gång, prestationen kan delas upp i två delar eller varje delområde kan avläggas skilt.

- Under grundnivå 2 lär vi oss minst 8 nya skalor och brutna treklanger. Skalorna spelas fyra oktaver upp och ner, händerna samtidigt. Tonarternas grundackord (I – IV – V7) spelas i kadensform i minst två lägen. Det är möjligt att dela in prestationen i två delar: 4 skalor + 4 skalor. Dessutom lär vi oss kromatiska skalan, som spelas två oktaver upp och ner. Kromatiska skalan kan spelas med händerna skilt. Eleven kan vid behov avancera i skalorna snabbare och avlägga dem på förhand eller flera än 4 åt gången.

- I skalprovet spelar eleven upp skalan, brutna treklängen och grundackorden i 1–2 tonarter, efter en lärarkollegas val, beroende på den på förhand inövade mängden tonarter.
- En instuderingsuppgift, som eleven får 10 minuter före uppförandet. Eleven övar på uppgiften utan nämndens närvaro. Det är möjligt att spela uppgiften först händerna skilt och sedan händerna samtidigt.
- En uppgift i fritt ackompanjemang, som eleven får 10 min före uppförandet. Elevens uppgift är att känna igen styckets tonart och spela stycket med ett ackompanjemang med grundackord (I – IV – V7) som uttrycker styckets grundrytm. Taktarterna kan vara 2/4, 4/4 (händerna turvis), ¾ (valskomp) eller 6/8 (komp med ackordet brutet). Eleven övar utan att höra melodin. Läraren/assistenten sjunger eller spelar melodin i provsituationen. Uppgiften i fritt ackompanjemang motsvarar Nivå 1-prestationen inom Fritt ackompanjemang (Se Läroplanen för fritt ackompanjemang Nivå 1 del b).

Den tekniska delen utvärderas tillsammans av eleven, läraren och en kollega. Eleven får muntlig och skriftlig feedback. Ett sammandrag av utvärderingen antecknas i Eepos.

Lärarna kan arrangera ”skalverkstäder” för sina elever där man spelar skalor, treklanger, fritt ackompanjemang och instuderingsuppgifter tillsammans. Här är det möjligt att avlägga nivåprovets tekniska del i sin helhet eller delvis.

Konstnärlig del

I den konstnärliga delen uppförs följande uppgifter för nämnden:

- Fyra kompositioner eller delar av verk i olika stil och ur olika tidsperioder. Ett av styckena bör öva något pianotekniskt delområde (etyd).
- Det rekommenderas att programmet innehåller samspel (1–2 stycken).
- Eleven har möjlighet att uppföra sin egen komposition som en del av programmet.
- Eleven har möjlighet att uppföra sin egen improvisation som kompletterande del till programmet.
- Styckena spelas huvudsakligen utantill. Samspelsuppgifterna och ett solostycke kan spelas ur noterna.

Den konstnärliga delen utvärderas av eleven, läraren och en nämnd med ordförande och 1–2 medlemmar. Eleven får muntlig och skriftlig feedback. Ett sammandrag av utvärderingen antecknas i Eepos.

GRUNDNIVÅ 3

Målsättningar

- Grundfärdigheterna i pianospel (se Grundnivå 1, målsättningar) utvecklas vidare.
- Anslaget och pedalanvändningen utvecklas och ger möjligheter till ett ännu mera nyanserat spel och detaljutformning.
- Notbildens gestaltning blir smidigare i alltmer krävande uppgifter.
- Elevens förhållande till musik från olika tidperioder fördjupas och hen lyckas uttrycka det som musiken bjuder ännu noggrannare.
- Eleven gestaltar och lär sig allt större musikaliska verk.

- Vi övar på fritt ackompanjemang i praktiska situationer.
- Improvisations- och kompositionsförmågan utvecklas enligt elevens eget intresse.
- Studierna är mera självständiga till sin karaktär.
- Eleven söker sina egna styrkor och intresseområden som pianist och musikutövare.
- Eleven får förutsättningar för en musikhobby för hela livet.
- Eleven får de färdigheter som krävs för att flytta över till de fördjupade studierna.

Innehåll

- Vi spelar mångsidigt etyder och etydliknande stycken som övar olika tekniska delområden.
- Vi övar på verk från olika tidsperioder (renässansen till nutid)
- Vi lär oss stycken som representerar olika stil, form och stämning.
- Vi spelar finländsk musik.
- Vi spelar s.k. lättare musik enligt elevens egen smak.
- Vi fortsätter med studier i fritt ackompanjemang genom att öva på att ackompanjera på gehör och ur ackordbeteckningar. Vi söker olika sätt att utnyttja färdigheterna i fritt ackompanjemang.
- Vi övar på att improvisera, komponera och transponera enligt elevens intresse och behov.
- Vi övar samspel enligt elevens färdigheter och intresse. Eleven deltar i minst två samspejsprojekt.

NIVÅPRESTATION

Teknisk del

Den tekniska delen består av att spela skalor och en instuderingsuppgift. Båda delområdena kan avläggas på samma gång eller skilt.

- Under grundnivå 3 övar vi på de resterande skalorna och brutna treklangerna samt grundackorden (I -IV - V7) med omvändningar. Skalorna och de brutna treklangerna spelas fyra oktaver upp och ner, händerna samtidigt. Kadenserna på tonarternas grundackord spelas i tre lägen. Det är möjligt att dela in prestationen i två delar: 4 skalor + 4 skalor. Den kromatiska skalan som spelas fyra oktaver upp och ner båda händerna samtidigt. Eleven kan vid behov avancera i skalorna snabbare och avlägga dem på förhand eller flera än 4 åt gången.
- I skalprovet spelar eleven upp skalan, brutna treklangen och kadenser i 1–2 tonarter, efter en lärarkollegas val, enligt den på förhand inövade mängden tonarter.
- En instuderingsuppgift, som eleven får 15 minuter före uppförandet. Eleven övar på uppgiften utan nämndens närvaro. Det är möjligt att spela uppgiften först händerna skilt och sedan händerna samtidigt.

Den tekniska delen utvärderas tillsammans av eleven, läraren och en kollega. Eleven får muntlig och skriftlig feedback.

Lärarna kan arrangera ”skalverkstäder” för sina elever där man spelar skalor, treklanger, fritt ackompanjemang och instuderingsuppgifter tillsammans. Här är det möjligt att avlägga nivåprovets tekniska del i sin helhet eller delvis.

Konstnärlig del

- Programhelheten innehåller minst fyra kompositioner i olika stil och stämning ur olika tidsperioder. Eleven och läraren planerar tillsammans helheten.
- En av kompositionerna bör anknyta till övning av något pianotekniskt delområde (etyd eller etydliknande stycke).
- En av kompositionerna bör vara mera omfattande till sin form. Ur en sonatin eller sonat spelas en snabb och en långsam sats, eller hela verket om det inte finns en långsam sats. Det mera omfattande verket kan också vara ett rondo (självständigt verk), en fantasi eller ett tema med variationer. Till de mera omfattande verken räknas också konserter eller till sin omfattning motsvarande kammarmusikverk.
- Det rekommenderas att programmet innehåller samspel (1–2 stycken).
- Det vore fint om programmet innehöll vår tids musik.
- Eleven har möjlighet att uppföra sin egen komposition som en del av programmet.
- Eleven kan dessutom efter eget önskemål ge exempel på sina färdigheter i improvisation, arrangemang och/eller fritt ackompanjemang.

Den konstnärliga delen utvärderas av eleven, läraren och en nämnd med ordförande och 1–2 medlemmar. Eleven får muntlig och skriftlig feedback. Ett sammandrag av utvärderingen antecknas i Eepos.

Den konstnärliga delen spelas in genom video- eller ljudinspelning.

FÖRDJUPADE STUDIER I PIANO

Målsättningar

- Eleven har tillräckliga färdigheter för att självständigt lösa olika pianistiska och musikaliska situationer.
- Eleven är medveten om sina egna musikaliska intresseområden och starka sidor och hen fördjupar sitt förhållande till dessa.
- Eleven får nödvändiga och tillräckliga samspelsfärdigheter med tanke på sin egen framtid.
- Eleven kan använda sina färdigheter i fritt ackompanjemang, arrangemang, improvisation och transponering på ett naturligt sätt i sina egna musikaliska projekt.
- Eleven kan utvärdera sina och andras musikaliska prestationer.
- Eleven får förutsättningar för eventuella fortsatta studier och kan självständigt fortsätta sin musikhobby för hela livet.

Innehåll

Eleven gör en prestation utgående från sina egna musikaliska målsättningar och intresseområden. Studiernas fokus kan vara t.ex. något av följande:

- Klassiskt pianospel
- Kammarmusik
- Lied
- Improvisation och/eller komposition
- Betoning på fritt ackompanjemang

- Specialisering på musik av en tonsättare eller ur en stilperiod
- Deltagande i musikteaterprojekt
- Kombination av olika konstarter med musik
- Musikaliskt samarbetsprojekt på något håll utanför institutet
- Att utnyttja musikens teknologi i produktion av musik

Elev och lärare gör tillsammans en läroplan som ger riktlinjer för prestationen som kan utföras efter att ämnesgruppen har godkänt planen. Läroplanen kan också innehålla flera av ovan nämnda delområden. I läroplanen ingår planen för slutarbetet. Läroplanen ges till ämnesgruppen för godkännande ungefär ett år innan den planerade prestationstidpunkten.

När eleven har valt att fokusera på klassiskt pianospel är innehållet för studierna följande:

Pianos behärskning utvecklas vidare.

- Grundrepertoaren består av samma faktorer som under grundstudierna:
 - etyder eller etydliknande stycken som övar olika tekniska delområden
 - musik från olika tidsperioder, från renässansen till nutid
 - finländsk musik
 - notläsningsuppgifter
 - samspel
 - lättare musik enligt elevens egen smak
- Vid sidan av pianostudierna kan eleven välja andra studier såsom komposition, improvisation, fritt ackompanjemang, musikens teknologi, kammarmusik eller ett solistiskt sidämne. Deltagande i större kammarmusik-, musikteater- eller liknande produktioner kan också höras till studierna.
- Vi övar på skalor, brutna treklanger och kadenser i alla tonarter. Skalorna och de brutna treklangerna spelas i fyra oktaver med händerna parallellt upp och ner. Kadenserna spelas i tre olika lägen. Dessutom spelas dominantseptimackordets olika omvändningar brutet med båda händerna i två oktavers omfång med avslutning på första lägets grundton. Notexempel:

- Vi fortsätter med improvisation, komposition, arrangemang, transponering och harmonisering utgående från elevens förutsättningar.

SLUTARBETE

De fördjupade studierna avslutas med ett slutarbete, vars innehåll styrs av elevens egna styrkor och intresseområden samt av elevens planer för fortsättningen. Slutarbetets syfte är att presentera de färdigheter, kunskaper och kunnande som eleven har erhållit under de fördjupade studiernas gång.

Slutarbetet kan innehålla exempel från följande delområden:

- Klassiskt pianospel
- Kammarmusik
- Lied
- Improvisation och/eller komposition
- Fritt ackompanjemang
- Specialisering på musik av en tonsättare eller ur en stilperiod
- Deltagande i musikteaterprojekt
- Kombination av olika konstarter med musik
- Musikaliskt samarbetsprojekt på något håll utanför institutet
- Att utnyttja musikens teknologi i produktion av musik
- Färdigheter i ett bi-instrument

Slutarbetet kan till sin karaktär vara ett nivåprov, en konsert, en inspelning eller föreställning eller en kombination av dessa.

Teknisk del

Enligt inriktningen för de fördjupade studierna kan prestationen även inkludera en teknisk del, vars syfte är att stödja uppsatta mål och ge färdigheter för fortsatt utveckling.

- Läraren och eleven utarbetar tillsammans en plan för den tekniska delen och integrerar den i studieplanen för de fördjupade studierna.
- Den tekniska delen kan innehålla övningar som anses värdefulla av läraren och eleven, och dess mål är att på ett så mångsidigt sätt som möjligt stödja utvecklingen av konstnärligt uttryck.
- Den tekniska delen kan genomföras som ett separat prov, där prestationen bedöms av läraren, eleven och en lärarkollega. Alternativt kan den integreras i bedömningen av den konstnärliga prestationen.
- Läraren och eleven väljer tillsammans genomförandeformen, och den dokumenteras i studieplanen.
- Bedömningen av den tekniska delen innefattar både muntlig och skriftlig återkoppling. En sammanställning av återkopplingen dokumenteras i Eepos.

När eleven gör sitt slutarbete med fokus på klassiskt pianospel kan slutarbetets konstnärliga del byggas upp enligt följande exempel:

Konstnärlig del

- Eleven planerar tillsammans med sin lärare ett mångsidigt program med minst 4 stycken som är olika i stil och stämning från olika tidsperioder.
 - Ett mera omfattande verk: Ur en sonatin eller sonat spelas en snabb och en långsam sats, eller hela verket om det inte finns en långsam sats. Det mera omfattande verket kan också vara ett rondo (självständigt verk), en fantasi eller ett tema med variationer. Till de mera omfattande

verken räknas också konserter eller till sin omfattning motsvarande kammarmusikverk. Det kan däremot inte vara en svit av fristående kompositioner.

- Ett verk från barocken
- En etyd eller ett etydliknande stycke
- Det rekommenderas att programmet innehåller samspel (1–2 stycken).
- Det vore fint om programmet innehöll vår tids musik.
- Eleven har möjlighet att uppföra sin egen komposition som en del av programmet.
- Eleven kan dessutom efter eget önskemål ge exempel på sina färdigheter i improvisation, arrangemang och/eller fritt ackompanjemang.
- I planeringen av programmet är det viktigt att eleven får verka inom sina egna starka områden och har möjlighet att visa upp dessa. Programmet bör avspegla elevens musikerpersonlighet och vara i balans med den.

Den konstnärliga delen utvärderas av eleven, läraren och en nämnd med ordförande och 1–2 medlemmar. Eleven får muntlig och skriftlig feedback. Ett sammandrag av utvärderingen antecknas i Eepos.

Den konstnärliga delen spelas in genom video- eller ljudinspelning.